

فصلنامه سیاست نامه علم و فناوری با هدف داوری باز و شفاف (Open peer review (OPR))
نتایج داوری مقاله را به شرح زیر منتشر می نماید.

مقاله شماره ۷

عنوان:

بررسی ظرفیت‌ها و کارکردهای رویکرد نوآوری صرفه‌جو در شرایط بحران کرونا و درس‌آموخته‌هایی برای

دوران پسا کرونا

نویسنده:

علیرضا نعیمی، علیرضا معینی

نوع مقاله:

دیدگاه تخصصی

تاریخ ارسال:

۹۹/۲/۲۹

وضعیت مقاله:

پذیرش نهایی مقاله

چکیده:

در سال‌های اخیر و با توجه به نابرابری‌های ایجاد شده به واسطه توسعه اقتصادی، جریان جدیدی در مطالعات نوآوری ایجاد شده است که تمرکز آن توسعه محصولات نوآورانه برای بازارهای دارای محدودیت است. این جریان مطالعاتی تحت عناوین مختلفی همچون «نوآوری‌های معطوف به قاعده هرم بازار» و یا «نوآوری در شرایط محدودیت منابع» به نوعی ذیل مبحث نوآوری فراگیر قرار می‌گیرد. در بین مدل‌های مختلف نوآوری ذیل مبحث فوق، رویکرد «نوآوری صرفه‌جو» بیشترین حجم مطالعات را طی سال‌های اخیر به خود اختصاص داده است. در این رویکرد با تمرکز بر نیازهای اساسی مخاطب و کارکردهای محوری محصول و با حذف ویژگی‌های غیر ضروری محصولات تلاش می‌شود با روش‌های نوآورانه با صرف کمترین منابع (مواد اولیه، زمان، نیروی انسانی، منابع مالی و ...) محصولی با کیفیت و مطابق با نیازهای بازارهای مغفول مانده طراحی و تولید گردد.

فصلنامه سیاست نامه علم و فناوری با هدف داوری باز و شفاف (Open peer review (OPR))

نتایج داوری مقاله را به شرح زیر منتشر می نماید.

با توجه به ویژگی‌های حوزه سلامت بیش از نیمی از موردهای مطالعه شده نوآوری صرفه‌جو در مقالات به حوزه سلامت مربوط می‌شود. در شرایط کنونی و با شیوع ویروس کرونا و لزوم ارائه راهکارهای سریع، ارزان و مطمئن که قابلیت فراگیری داشته باشد، رویکرد نوآوری صرفه‌جو در بسیاری از کشورها به‌عنوان یک قابلیت حل مسئله مورد توجه قرار گرفته است.

این مقاله در نظر دارد بر اساس روش مطالعه اسنادی ضمن مرور بنیان‌های تئوریک رویکرد نوآوری صرفه‌جو برای اولین بار در مطالعات نوآوری کشور، ظرفیت‌ها و کارکردهای این رویکرد در مقابله کشورهای مختلف در برابر بحران کرونا را به همراه ارائه شواهدی از نمونه‌های موفق محصولات مورد بررسی قرار دهد و در ادامه به دنبال استخراج درس آموخته‌هایی از این شرایط برای دوران پساکرونا است. در این مقاله با تکیه بر درس آموخته‌های دوران کرونا، رویکرد نوآوری صرفه‌جو به‌عنوان چشم‌انداز جدیدی برای کارآفرینان و کسب‌وکارهای ایرانی در دوران پساکرونا معرفی می‌شود که طی آن بنگاه‌های با منابع محدود، محصولات نوآورانه‌ای را برای مشتریان در بازارهای نوظهور توسعه دهند.

نظرات داور در بررسی چکیده:

از پرداختن به مبحث نوآوری صرفه‌جو در بحران کرونا سپاسگزاریم. تعریف مفهوم، جایگاه آن در پیشینه پژوهش، و طراحی مد نظر برای مقاله تحلیلی-مروری شما به خوبی تبیین شده‌اند. انشاله ضمن مروری بر «ظرفیت‌ها و کارکردهای این رویکرد در مقابله کشورهای مختلف در برابر بحران کرونا را به همراه ارائه شواهدی از نمونه‌های موفق محصولات»، در استخراج درس آموخته‌هایی از این شرایط برای دوران پساکرونا، تحلیل‌های قوی بافتارمند از ایران ارائه شود- ناظر بر نوآوری‌هایی که در این دوران بحران در ایران انجام شدند و قابل تعریف ذیل این مفهوم هستند. چنانچه مقاله بتواند فارغ از نمونه‌های بومی، به مفهوم پردازی بومی در تمایز با ادبیات موجود نزدیک شود ارزش کار دو چندان خواهد شد.

پاسخ نویسندگان:

با تشکر از حسن نظر جنابعالی، همانطور که در چکیده اولیه نیز ادعا شده است هدف اصلی این مقاله معرفی مفهوم نوآوری صرفه‌جویانه و کارکردها و ظرفیت‌های آن در دوران کرونا و پساکرونا است که در متن مقاله

حاضر تلاش شده است که با ارائه شواهد و مصادیق متعدد این مطلب روشن گردد. در خصوص نمونه‌های نوآوری صرفه‌جویانه در ایران و در دوران کرونا همانطور که در جلسه کارگاه نیز تاکید گردید، نگارنده قصدی برای پرداختن به نمونه‌های ایرانی ندارد. به دلیل آن‌که پرداختن به نمونه‌ها و مصادیق نوآوری صرفه‌جویانه در ایران نیاز به پیمایشی میدانی و اعتبارسنجی ادعاهای مطرح شده دارد که در ظرف زمانی این ویژه‌نامه امکان‌پذیر وجود نداشته است. البته همانطور که در انتهای مقاله نیز پیشنهاد شده است، پرداختن به کارکردهای این مفهوم در بستر ایران، پژوهشی جذاب خواهد بود که اگر با دقت و ظرافت انجام شود در فضای علمی جهانی نیز مورد استقبال قرار خواهد گرفت.

نظرات داوران و شرکت کنندگان در کارگاه ویژه نامه کرونا مورخ ۱۱ تیر ۱۳۹۹:

۱- قرار شد از اصطلاح «نوآوری صرفه‌جویانه» که اخیراً مصوب شده است استفاده شود.

در کلیه متن مقاله عبارت مصوب «نوآوری صرفه‌جویانه» جایگزین اصطلاح قبلی گردید.

۲- خروج از حالت توصیفی صرف با داشتن سوال تحلیلی مشخص و ناظر بر بحران کرونا، که شاید مهمترین وجه آن این باشد که نحوه استنتاج از مثال‌ها (کیس‌ها) شفاف شود. مثلاً از این مثال که بیماران فرانسوی با قطار جا به جا می شدند چه نتیجه‌ای (تحت چه زنجیره استدلالی) در پاسخ به سوال اصلی پژوهش می‌گیریم؟ به عبارت دیگر هدف از هر مثال و نسبتش با سوال اصلی به صورت تحلیلی مشخص باشد. این زنجیره استدلال و تحلیل می‌تواند از طرق زیر رقم بخورد، هر چند این‌ها صرفاً مثال هستند و الزامی به استفاده از آنها نیست. مثلاً اینکه بحران کرونا چه تاثیری در گستردگی خلق نوآوری صرفه‌جویانه داشته است (چرا که این مفهوم قبل از این بحران هم وجود داشته است)؟ و یا اینکه چه محرک‌های اجتماعی، فرهنگی و دینی و از جنس نوآوری فرآیند در این بحران مطرح بوده‌اند که بر گستردگی یا بسط تعریف این نوع نوآوری اثرگذار بوده‌اند (البته اگر در تعریف پایه‌ای این مفهوم بگنجد)؟ شاید **Rapidity** نقطه تمایز آن (از مجموع چهار شاخصی که اخیراً در مجله نیچر در تعریف نوآوری صرفه‌جویانه ارائه شده است) در بحران‌ها باشد. ویژگی سرعت باعث می‌شود نوآوری‌هایی که قبلاً به تدریج شکل می‌گرفتند در بحران

فصلنامه سیاست نامه علم و فناوری با هدف داوری باز و شفاف (Open peer review (OPR)) نتایج داوری مقاله را به شرح زیر منتشر می نماید.

بسیار تسریع شوند. در این صورت فقدان تنظیم گری چگونه مدیریت می شود (مثلا در ساخت بار اول و بومی سازی یا ورود تولیدکنندگان جدید کیت های آزمایشگاهی یا ماسک بدون اعمال استانداردهای سخت گیرانه قبلی یا در حالت فقدان استاندارد و کنترل کیفیت لازم)؟

با توجه به مهلت زمانی موجود و هدف اولیه مقاله که به عنوان یک مقاله مروری به دنبال معرفی حوزه‌ای جدید از مطالعات نوآوری برای خوانندگان ایرانی فصلنامه بوده است، منطق‌های مرسوم روش تحقیق در این مقاله مبنای پژوهش قرار نگرفته‌اند و همانطور که در انتهای مقدمه مقاله حاضر اشاره شده است این مقاله ضمن معرفی مفهوم نوآوری صرفه‌جویانه و کاربردهای آن در حوزه سلامت، به دنبال شناسایی ظرفیت‌های این مفهوم برای مقابله با بحران کرونا بوده و این موضوع را به همراه ارائه شواهدی از نمونه‌های موفق محصولات کشورهای مختلف مورد بررسی قرار داده و در نهایت تلاش شده است درس‌آموخته‌هایی از این شرایط برای سیاست‌گذاران و کسب‌وکارها ارائه گردد. البته سوالات مطرح شده پیشنهادی موارد قابل تأملی است که هر یک می‌تواند در آینده مبنای یک پژوهش عمیق و قابل توجه قرار گیرد.

۳- توزیع مثال‌ها بر روی سه گانه «سیاستگذار/ جامعه/ بخش خصوصی» می‌تواند مفید باشد. همچنین انتخاب «سیاستگذاری و تنظیم گری» به عنوان نقطه تمرکز می‌تواند به مثال‌ها جهتی در راستای موضوع اصلی ویژه نامه «یعنی سیاستگذاری و تنظیم گری» بدهد و مقاله را تحلیلی تر کند. در این راستا استفاده از رصدگر آکسفورد-پاسخ کشورها به کرونا **The Oxford COVID-19 Government Response Tracker (OxCGRT)** پیشنهاد می‌شود.

در جدول شماره ۱ مقاله حاضر تلاش شده است که مثال‌ها در سه قالب دولتی، بخش خصوصی و بخش مردمی دسته بندی گردند و در بخش درس‌آموخته‌ها نیز مطالب در دو بخش کسب‌وکارها و سیاست‌گذاران تبیین شده است. البته با توجه به اینکه غالب ادبیات موجود، مفهوم نوآوری صرفه‌جویانه را در قالب یک راهبرد در سطح کسب‌وکارها مورد توجه قرار داده است، موضوع نقش سیاست‌گذاری و برنامه‌های ملی در توسعه نوآوری صرفه‌جویانه یکی از ابهامات اساسی و خلاءهای ادبیات در این حوزه است که پژوهش کمتری درخصوص آن صورت گرفته است و در آینده می‌تواند به عنوان یک شکاف تحقیق مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد.

فصلنامه سیاست نامه علم و فناوری با هدف داوری باز و شفاف (Open peer review (OPR))
نتایج داوری مقاله را به شرح زیر منتشر می نماید.

۴- تعریف‌تان از پساکرونا را در صورت نیاز تدقیق نمایید.

در ابتدای بخش پنجم مقاله اشاره شده است که «پیش‌بینی می‌شود که حتی با پایان یافتن شیوع این ویروس اثرات اقتصادی و اجتماعی آن تا چندین سال در جوامع مختلف باقی بماند و این موضوع مفهوم پساکرونا را به مفهومی فازی و غیرقابل تدقیق بدل می‌کند». بنابراین با طولانی‌مدت شدن و همه‌گیری کرونا و عدم امکان تعیین زمان مشخصی برای اتمام آن، مرزهای بین دوران کرونا و پساکرونا کمرنگ‌تر شده است و به همین میزان نیز اثرات دوران کرونا عمیق‌تر و پایدارتر خواهد شد که این اتفاق تا حدودی اصطلاح پساکرونا را از معنای اولیه خود تهی کرده است.